

Стаття 118. Поняття об'єднання підприємств

1. Об'єднанням підприємств є господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань.
2. Об'єднання підприємств утворюється підприємствами на добровільних засадах або за рішенням органів, які відповідно до цього Кодексу та інших законів мають право утворювати об'єднання підприємств. В об'єднання підприємств можуть входити підприємства, утворені за законодавством інших держав, а підприємства України можуть входити в об'єднання підприємств, утворені на території інших держав.
3. Об'єднання підприємств утворюються на невизначений строк або як тимчасові об'єднання.
4. Об'єднання підприємств є юридичною особою.
5. Державна реєстрація об'єднання підприємств здійснюється відповідно до статті 58 цього Кодексу.

1. Об'єднанням підприємств є господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх діяльності для вирішення спільних завдань. Метою створення і діяльності об'єднання підприємств може бути координація будь-якої господарської діяльності (виробничої, наукової, комерційної, інвестиційної, інноваційної, іншої). Вид (види) діяльності, які координуються підприємствами завдяки створенню об'єднання підприємств, визначаються залежно від виду об'єднання. Так, в асоціаціях відбувається координація виробничої діяльності, у корпорації - виробничої, наукової та комерційної діяльності, у концерні - науково-технічної, виробничої, інвестиційної, фінансової, зовнішньоекономічної та іншої діяльності. Види діяльності, координація яких відбувається в об'єднаннях підприємств інших видів, Кодексом не визначаються, отже, в інших видах об'єднань підприємств може відбуватися координація будь-якої господарської діяльності підприємств, якщо законом згідно зі статтею 127 цього Кодексу не встановлено певне регулювання щодо координації тієї чи іншої діяльності підприємств у інших формах об'єднання інтересів підприємств.

Координація господарської діяльності підприємств у рамках створеного об'єднання підприємств здійснюється для вирішення певних спільних економічних та соціальних завдань.

2. Об'єднання підприємств утворюється підприємствами на добровільних засадах або за рішенням органів, які відповідно до цього Кодексу та інших законів мають право утворювати об'єднання підприємств, - Кабінету Міністрів України, міністерств, інших органів, до сфери управління яких входять підприємства, що утворюють об'єднання, компетентних органів місцевого самоврядування.

В об'єднання підприємств, у тому числі промислово-фінансові групи, можуть входити підприємства, утворені за законодавством інших держав, а підприємства України можуть входити в об'єднання підприємств, утворені на території інших держав. Це положення згідно зі статтею 119 цього Кодексу застосовується також до об'єднань інших суб'єктів господарювання - юридичних осіб або об'єднань підприємств за участі таких осіб. Інше може бути передбачене законами.

3. Об'єднання може бути утворене на невизначений строк або як тимчасове. Тимчасовим об'єднанням згідно зі статтею 120 цього Кодексу завжди є консорціум. На певний строк, що визначається строком реалізації конкретної програми, створюються також промислово-фінансові групи. Інші об'єднання можуть створюватися згідно з договором або рішенням компетентного органу на невизначений строк або як тимчасові об'єднання.

4. За визначенням, наведеним у даній статті, об'єднання підприємств є юридичною особою. Це загальне правило поширюється на всі види об'єднань підприємств, окрім промислово-фінансових груп. Статтею 125 цього Кодексу передбачена спеціальна норма, згідно з якою промислово-фінансові групи не є юридичними особами.

5. Згідно зі статтею 58 цього Кодексу суб'єкт господарювання підлягає державній реєстрації, крім випадків, встановлених цим Кодексом. Такий виняток передбачено статтею 125 цього Кодексу для промислово-фінансових груп.

Стаття 119. Види об'єднань підприємств

1. Залежно від порядку заснування об'єднання підприємств можуть утворюватися як господарські об'єднання або як державні чи комунальні господарські об'єднання.

2. Господарське об'єднання - об'єднання підприємств, утворене за ініціативою підприємств, незалежно від їх виду, які на добровільних засадах об'єднали свою господарську діяльність.

3. Господарські об'єднання діють на основі установчого договору та/або статуту, який затверджується їх засновниками.

4. Державне (комунальне) господарське об'єднання - об'єднання підприємств, утворене державними (комунальними) підприємствами за рішенням Кабінету Міністрів України або, у визначених законом випадках, рішенням міністерств (інших органів, до сфери управління яких входять підприємства, що утворюють об'єднання), або рішенням компетентних органів місцевого самоврядування.

5. Державне (комунальне) господарське об'єднання діє на основі рішення про його утворення та статуту, який затверджується органом, що прийняв рішення про утворення об'єднання.

6. Положення цієї глави застосовуються також до об'єднань інших суб'єктів господарювання - юридичних осіб або об'єднань підприємств за участі таких осіб, якщо інше не передбачено цим Кодексом та іншими законами.

1. Залежно від порядку заснування об'єднання підприємств поділяються на два види -господарські об'єднання та державні чи комунальні господарські об'єднання.

Господарські об'єднання утворюються на добровільних засадах підприємствами недержавної та некомунальної форми власності. На добровільних засадах господарські об'єднання можуть утворюватися також державними та/або комунальними підприємствами чи за участі таких підприємств, якщо інше не передбачене законодавством для окремих видів підприємств чи для окремих галузей народного господарства та якщо це не заборонено їх установчими документами.

2. Господарські об'єднання утворюються за ініціативою підприємств, що об'єднують свою господарську діяльність на добровільних засадах. Підприємства незалежно від їх виду можуть виявити ініціативу та на договірній основі створити господарське об'єднання. Вид господарського об'єднання та інші особливості правового статусу об'єднання визначаються засновницьким (установчим) договором та/або статутом. У статутних об'єднаннях усі договірні умови створення об'єднання відображаються у статуті, який підписується всіма засновниками (учасниками) об'єднання.

3. Установчими документами господарських об'єднань є установчий договір та/або статут, який затверджується їх засновниками. У тексті Кодексу для позначення договору, на основі якого створюється і діє об'єднання, використовуються терміни «установчий договір» і «засновницький договір». За встановленим у Кодексі регулюванням їх слід розглядати як синонімічні. Склад установчих документів господарських об'єднань визначається згідно із статтею 120 цього Кодексу залежно від виду об'єднання.

У судовій практиці до установчого договору застосовуються загальні норми законодавства про угоди і зобов'язання (пункт 1 роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 12 вересня 1996 р. № 02-5/334 [123] із змінами, внесеними роз'ясненням президії Вищого господарського суду України від 31 травня 2002 р. № 04-5/609 [83]).

4. Державні господарські об'єднання утворюються державними підприємствами за рішенням компетентного державного органу, а комунальні господарські об'єднання - комунальними підприємствами за рішенням компетентного органу місцевого самоврядування.

Державне господарське об'єднання утворюється за рішенням Кабінету Міністрів України або, у визначених законом випадках, за рішенням міністерств, інших органів, до сфери управління яких входять підприємства, що утворюють об'єднання.

Згідно з чинним законодавством у директивному порядку створені державні об'єднання у вугільній, електроенергетичній та деяких інших галузях. Цей Кодекс передбачає право створювати державні господарські об'єднання, до складу яких входять державні підприємства та інші суб'єкти господарювання, засновані на державній власності, за рішенням компетентного державного органу у будь-якій галузі економіки. Аналогічне право надане компетентним органам місцевого самоврядування щодо комунальних підприємств та інших суб'єктів господарювання, заснованих на комунальній власності.

5. Установчими документами державного (комунального) господарського об'єднання є рішення про його утворення, прийняте компетентним державним органом або органом місцевого самоврядування, що вирішив його утворити, а також затверджений таким органом статут об'єднання.

Законодавчі акти не встановлюють будь-яких спеціальних вимог щодо форми та змісту рішення про створення об'єднання. Судова практика виходить з того, що рішення про створення об'єднання має бути оформлене актом управління, виданим власником майна (уповноваженим ним органом) відповідно до його компетенції, визначеної чинним законодавством.

6. Положення глави «Об'єднання підприємств» застосовуються до об'єднань інших суб'єктів господарювання - юридичних осіб: господарських організацій, створених відповідно до Цивільного кодексу України, інших юридичних осіб, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку (кредитних спілок, благодійних та інших неприбуткових організацій).

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані як підприємці, філії, представництва, інші відокремлені підрозділи господарських організацій (структурні одиниці) відповідно до цього Кодексу не можуть створювати об'єднання.

Стаття 120. Організаційно-правові форми об'єднань підприємств

1. Господарські об'єднання утворюються як асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, інші об'єднання підприємств, передбачені законом.

2. Асоціація -договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій,

розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками фінансових та матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб учасників асоціації. У статуті асоціації повинно бути зазначено, що вона є господарською асоціацією. Асоціація не має права втручатися у господарську діяльність підприємств – учасників асоціації. За рішенням учасників асоціація може бути уповноважена представляти їх інтереси у відносинах з органами влади, іншими підприємствами та організаціями.

3. Корпорацією визнається договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації.

4. Консорціум – тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети (реалізації цільових програм, науково-технічних, будівельних проектів тощо). Консорціум використовує кошти, якими його наділяють учасники, централізовані ресурси, виділені на фінансування відповідної програми, а також кошти, що надходять з інших джерел, в порядку, визначеному його статутом. У разі досягнення мети його створення консорціум припиняє свою діяльність.

5. Концерном визнається статутне об'єднання підприємств, а також інших організацій, на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання, з централізацією функцій науково-технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової, зовнішньоекономічної та іншої діяльності. Учасники концерну наділяють його частиною своїх повноважень, у тому числі правом представляти їх інтереси у відносинах з органами влади, іншими підприємствами та організаціями. Учасники концерну не можуть бути одночасно учасниками іншого концерну.

6. Державні і комунальні господарські об'єднання утворюються переважно у формі корпорації або концерну, незалежно від найменування об'єднання (комбінат, трест тощо).

1. Ця стаття Кодексу передбачає низку організаційно-правових форм об'єднань підприємств і дає визначення таким із них: асоціація, корпорація, консорціум, концерн. Кодекс передбачає, що інші види об'єднання можуть бути передбачені законом.

2. За визначенням Кодексу асоціація є договірним об'єднанням, отже її установчими документами є установчий договір і статут.

Основною метою асоціації є постійна координація господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, яка забезпечується завдяки централізації однієї або кількох управлінських функцій (функції стратегічного планування тощо), розвитку спеціалізації і кооперації, організації спільних виробництв для задоволення потреб учасників. Координація може забезпечуватися використанням одного або двох із зазначених шляхів, або обох їх у сукупності. Організація спільних виробництв відбувається на основі об'єднання учасниками своїх фінансових і матеріальних ресурсів і має за мету задоволення переважно господарських потреб учасників, а не отримання прибутку.

У статуті асоціації має бути зазначено, що вона є господарською асоціацією. Це необхідно для відмежування господарських асоціацій від асоціацій, які створюються у громадській сфері.

Асоціація не має права втручатися у господарську діяльність підприємств — учасників асоціації. Це слід враховувати при визначенні управлінських функцій, що централізуються в асоціації: вони не можуть торкатися питань оперативного управління поточною діяльністю підприємств.

За рішенням учасників асоціація може бути уповноважена представляти їх інтереси у відносинах з органами влади, іншими підприємствами та організаціями.

3. Корпорація також є договірним об'єднанням. До числа установчих документів корпорації входять установчий договір і статут.

Корпорація створюється на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів, на відміну від асоціації, де відбувається координація лише виробничої діяльності.

В об'єднанні підприємств даної організаційно-правової форми відбувається незначна централізація повноважень регулювання діяльності учасників.

Підприємства делегують органам управління корпорації окремі повноваження централізованого регулювання діяльності кожного з учасників, що закріплюється в установчих документах корпорації. Корпорація має право втручатися у господарську діяльність підприємств-учасників лише в межах делегованих їй повноважень.

4. Консорціум визнається статутним об'єднанням підприємств, що діє на основі статуту, в якому відображаються всі особливості правового статусу консорціуму. Статут має бути підписаний уповноваженими представниками всіх підприємств, що входять до складу об'єднання.

Консорціум є тимчасовим об'єднанням, що створюється для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети (реалізації цільових програм, науково-технічних, будівельних проектів тощо).

Консорціум використовує кошти, якими його наділяють учасники, може використовувати централізовані ресурси, виділені на фінансування відповідної програми, а також кошти, що надходять з інших джерел, в порядку, визначеному його статутом.

У разі досягнення мети його створення консорціум припиняє свою діяльність: ліквідується або реорганізується в інший вид об'єднання підприємств.

5. Концерн також визнається статутним об'єднанням підприємств, яке діє на основі статуту об'єднання, де відображаються всі особливості його правового статусу.

До складу концерну входять підприємства, а також інші організації (наукові, проектно-конструкторські тощо), які об'єднують свою діяльність на основі фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання.

Суб'єкти господарювання, пов'язані відносинами фінансової залежності, укладають між собою установчий договір про створення концерну з метою централізації їх діяльності. Без такого договору асоційовані підприємства, пов'язані відносинами економічної залежності, не можуть визнаватися концерном.

Документальним оформленням установчого договору про створення концерну є статут. Статут є єдиним установчим документом, в якому відображаються всі особливості правового статусу концерну: як ті, що передбачені законодавством, так і ті, що встановлені в договірному порядку.

У концерні відбувається значна централізація функцій. Централізуються функції науково-технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової, зовнішньоекономічної та іншої діяльності. Учасники концерну наділяють його частиною своїх повноважень, у тому числі правом представляти їх інтереси у відносинах з органами влади, іншими підприємствами і організаціями.

Кодекс передбачає, що учасники концерну не можуть бути одночасно учасниками іншого концерну. Право входити до складу об'єднань інших організаційно-правових форм не обмежується.

6. Кодекс передбачає, що державні і комунальні господарські об'єднання утворюються переважно у формі корпорації або концерну. Можуть використовуватися також інші організаційно-правові форми об'єднань підприємств (асоціація, консорціум, інші організаційно-правові форми, передбачені законом, у тому числі промислово-фінансові групи). Державні корпорації, концерни тощо створюються з урахуванням особливостей створення державних господарських об'єднань, передбачених частинами 4 та 5 статті 119 цього Кодексу.

Такі економічні терміни, як «комбінат», «трест», «синдикат», «залізниця», «пароплавство» тощо, які використовуються у найменуванні об'єднання, не позначають організаційно-правових форм об'єднання.

Стаття 127 цього Кодексу передбачає, що законом можуть визначатися й інші форми об'єднання інтересів підприємств (союзи, спілки, асоціації підприємців тощо), не передбачені у коментованій статті.

Стаття 121. Статус підприємства - учасника об'єднання підприємств

1. Підприємства - учасники об'єднання підприємств зберігають статус юридичної особи незалежно від організаційно-правової форми об'єднання, і на них поширюються положення цього Кодексу та інших законів щодо регулювання діяльності підприємств.

2. Підприємство - учасник господарського об'єднання має право: добровільно вийти з об'єднання на умовах і в порядку, визначених установчим договором про його утворення чи статутом господарського об'єднання;

бути членом інших об'єднань підприємств, якщо законом, засновницьким договором чи статутом господарського об'єднання не встановлено інше;

одержувати від господарського об'єднання в установленому порядку інформацію, пов'язану з інтересами підприємства;

одержувати частину прибутку від діяльності господарського об'єднання відповідно до його статуту. Підприємство може мати також інші права, передбачені засновницьким договором чи статутом господарського об'єднання відповідно до законодавства.

3. Підприємство, яке входить до складу державного або комунального господарського об'єднання, не має права без згоди об'єднання виходити з його складу, а також об'єднувати на добровільних засадах свою діяльність з іншими суб'єктами господарювання та приймати рішення про припинення своєї діяльності.

4. Рішення про утворення об'єднання підприємств (установчий договір) та статут об'єднання погоджуються з Антимонопольним комітетом України в порядку, встановленому законодавством.

1. Цей Кодекс встановлює, що підприємства, які входять до складу об'єднання, зберігають статус юридичної особи незалежно від організаційно-правової форми об'єднання підприємств і на них поширюються положення цього Кодексу та інших законів щодо регулювання діяльності підприємств.

2. Підприємство - учасник господарського об'єднання має право добровільно вийти з об'єднання. Рішення про добровільний вихід з об'єднання приймається компетентним органом підприємства. У концернах, де відносини будуються на основі фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання, рішення про вихід з об'єднання приймається компетентним органом підприємства у порядку, встановленому законодавством (загальними зборами господарського товариства шляхом голосування тощо).

Вихід здійснюється на умовах і в порядку, визначених установчим договором про його утворення чи статутом господарського об'єднання. На практиці можуть висуватися умови завчасного сповіщення про вихід з об'єднання тощо. Порядок виходу визначається установчим договором чи статутом об'єднання з урахуванням регулювання, передбаченого статтею 124 цього Кодексу.

Підприємство - учасник господарського об'єднання має право бути членом інших об'єднань підприємств, якщо законом, засновницьким договором чи статутом господарського об'єднання не встановлено інше.

Згідно із статтею 120 цього Кодексу підприємство - учасник концерну не може бути учасником іншого концерну. Інші обмеження цього права можуть бути встановлені установчим договором чи статутом господарського об'єднання.

Підприємство - учасник господарського об'єднання має право одержувати від господарського об'єднання в установленому порядку інформацію, пов'язану з інтересами підприємства. Порядок одержання інформації встановлюється установчим договором чи статутом з дотриманням гарантій права на інформацію, встановлених законом.

Підприємство - учасник господарського об'єднання має право одержувати частину прибутку від діяльності господарського об'єднання відповідно до його статуту. Підприємство може мати також інші права, передбачені установчим договором чи статутом господарського об'єднання відповідно до законодавства (право на участь в управлінні об'єднанням, право на частину майна об'єднання у разі його ліквідації тощо).

3. Права та обов'язки підприємств, що входять до складу державних або комунальних господарських об'єднань, встановлюються статутом об'єднання та/або статутом підприємства з урахуванням регулювання, встановленого законом. Підприємство, яке входить до складу державного або комунального господарського об'єднання, не має права без згоди об'єднання виходити з його складу, а також об'єднувати на добровільних засадах свою діяльність з іншими суб'єктами господарювання та приймати рішення про припинення своєї діяльності.

4. Цим Кодексом передбачений обов'язок засновників об'єднання підприємств у всіх випадках погоджувати рішення про утворення об'єднання підприємств (установчий договір) та статут об'єднання з Антимонопольним комітетом України в порядку, встановленому законодавством. Порядок розгляду заяв на одержання згоди визначається нормативними актами Антимонопольного комітету України. У разі відмови Антимонопольного комітету України у наданні згоди на утворення об'єднання засновники останнього вправі звернутися до господарського суду із заявою про визнання недійсним відповідного рішення (розпорядження) Антимонопольного комітету України.

У разі відсутності згоди Антимонопольного комітету України на створення об'єднання відповідно до Положення про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (Положення про концентрацію), затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 лютого 2002 р. № 33-р [201], акт державної реєстрації об'єднання визнається недійсним (п. 19 роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 12 вересня 1996 р. № 02-5/334 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із створенням, реорганізацією та ліквідацією підприємств» [123]).

Стаття 122. Управління об'єднанням підприємств

1. Господарські об'єднання мають вищі органи управління (загальні збори учасників) та утворюють виконавчі органи, передбачені статутом господарського об'єднання.

2. Вищий орган господарського об'єднання:

затверджує статут господарського об'єднання та вносить зміни до нього;

вирішує питання про прийняття в господарське об'єднання нових учасників та виключення учасників з його складу;

утворює виконавчий орган господарського об'єднання відповідно до його статуту чи договору;

вирішує фінансові та інші питання відповідно до установчих документів господарського об'єднання.

3. Виконавчий орган господарського об'єднання (колегіальний чи одноособовий) вирішує питання поточної діяльності, які відповідно до статуту або договору віднесені до його компетенції.

4. Управління державним (комунальним) господарським об'єднанням здійснюють правління об'єднання і генеральний директор об'єднання, який призначається на посаду та звільняється з посади органом, що прийняв рішення про утворення об'єднання. Склад правління визначається статутом об'єднання. Порядок управління державним (комунальним) господарським об'єднанням визначається статутом об'єднання відповідно до закону.

5. Здійснення управління поточною діяльністю об'єднання підприємств може бути доручено адміністрації одного з підприємств (головного підприємства об'єднання) на умовах, передбачених установчими документами відповідного об'єднання.

6. Спори, що виникають між учасниками об'єднання, вирішуються в порядку, передбаченому статутом об'єднання, або в судовому порядку відповідно до закону.

1. Управління господарським об'єднанням здійснюють органи об'єднання. Вищим органом господарського об'єднання є загальні збори учасників.

У господарському об'єднанні утворюється також виконавчий орган, передбачений статутом об'єднання (правління, дирекція тощо), якщо згідно із спеціальною нормою, передбаченою частиною 5 статті 122 цього Кодексу, здійснення управління поточною діяльністю не доручено адміністрації одного з підприємств.

2. Цим Кодексом визначаються основні повноваження загальних зборів учасників та зазначається, що інші повноваження можуть бути передбачені установчими документами господарського об'єднання.

До повноважень вищого органу господарського об'єднання відносяться:

затвердження статуту господарського об'єднання та внесення змін до нього;

вирішення питань про прийняття в господарське об'єднання нових учасників та виключення учасників з його складу;

утворення виконавчого органу господарського об'єднання відповідно до його статуту чи установчого договору;

вирішення фінансових та інших питань відповідно до установчих документів господарського об'єднання.

Кодекс не передбачає переліку повноважень, що становлять виключну компетенцію загальних зборів учасників господарського об'єднання і не можуть передаватися на вирішення його виконавчого органу. Ці повноваження в установчих документах визначаються з урахуванням норми частини 3 статті 122 цього Кодексу, яка регулює повноваження виконавчого органу господарського об'єднання.

3. Виконавчий орган господарського об'єднання створюється вищим органом об'єднання. Кодекс передбачає, що виконавчий орган об'єднання може бути колегіальним або одноособовим. Виконавчий орган вирішує питання поточної діяльності, які відповідно до статуту або установчого договору віднесені до його компетенції. Питання, віднесені цим Кодексом та установчими документами господарського об'єднання до компетенції загальних зборів учасників, не можуть передаватися на вирішення виконавчого органу об'єднання.

4. Управління державним (комунальним) господарським об'єднанням здійснюють його правління і генеральний директор. Порядок формування правління державного (комунального) господарського об'єднання, його склад та особливості правового стану визначаються органом, що прийняв рішення про утворення об'єднання, у статуті об'єднання. На практиці до складу правління державного (комунального) об'єднання входять директори підприємств та інших суб'єктів господарювання, що є учасниками об'єднання. Генеральний директор призначається на посаду та звільняється з посади органом, що прийняв рішення про утворення об'єднання. Порядок управління державним (комунальним) господарським об'єднанням визначається статутом об'єднання відповідно до закону.

5. Кодекс передбачає, що здійснення управління поточною діяльністю об'єднання підприємств може бути доручено адміністрації одного з підприємств (головного підприємства об'єднання) на умовах, передбачених установчими документами об'єднання. Здійснення управління поточною діяльністю господарського об'єднання підприємств, створеного на добровільній основі, здійснюється за рахунок вступних та членських внесків учасників об'єднання, інших джерел

фінансування. У статутних документах державних та комунальних господарських об'єднань може передбачатися вилучення частини прибутку підприємств, інші джерела фінансування управління поточною діяльністю об'єднання.

6. Спори, що виникають між учасниками об'єднання, вирішуються в порядку, передбаченому статутом об'єднання, або в судовому порядку відповідно до закону.

У статуті об'єднання може бути передбачений порядок вирішення спорів, що виникають між учасникам об'єднання, у третейському суді, у тому числі за кордоном. Оскільки в Україні відсутній законодавчий акт, який регулював би діяльність третейського суду, на її території в частині, що не суперечить Конституції і законам України, діє Положення про третейський суд для вирішення господарських спорів між об'єднаннями, підприємствами, організаціями і установами, затверджене постановою Державного арбітражу при Раді Міністрів СРСР від 30 травня 1975 р. № 121 [52] (з наступними змінами і доповненнями).

Стаття 123. Майнові відносини в об'єднанні підприємств

1. Учасники об'єднання підприємств можуть вносити на умовах і в порядку, передбачених його установчими документами, майнові внески (вступні, членські, цільові тощо).

2. Майно передається об'єднанню його учасниками у господарське відання або в оперативне управління на основі установчого договору чи рішення про утворення об'єднання. Вартість майна об'єднання відображається у його балансі.

3. Господарське об'єднання має право утворювати за рішенням його вищого органу управління унітарні підприємства, філії, представництва, а також бути учасником (засновником) господарських товариств. Утворені господарським об'єднанням підприємства діють відповідно до положень цього Кодексу, інших законів та статуту підприємства, затвердженого об'єднанням.

4. Об'єднання підприємств не відповідає за зобов'язаннями його учасників, а підприємства-учасники не відповідають за зобов'язаннями об'єднання, якщо інше не передбачено установчим договором або статутом об'єднання.

1. Установчі документи, що приймаються при створенні об'єднання підприємств, можуть передбачати внесення його учасниками майнових внесків (вступних, членських, цільових тощо). Установчими документами державних (комунальних) господарських об'єднань може передбачатися здійснення обов'язкових відрахувань до спеціальних фондів розвитку виробничої і соціальної інфраструктури.

2. Кодекс передбачає, що майно, яке передається об'єднанню його учасниками, може перебувати у господарському віданні або в оперативному управлінні. За підприємствами зберігається право власності на передане об'єднанню майно. Правовий режим майна, що передається об'єднанню учасниками, визначається установчим договором чи рішенням про утворення об'єднання. Вартість майна об'єднання відображається у його балансі.

3. Господарським об'єднанням надано право утворювати унітарні підприємства, філії, представництва, а також бути учасником (засновником) господарських товариств. Утворення унітарних підприємств, участь у заснуванні господарських товариств чи придбання часток у господарських товариствах, утворення філій, представництв віднесене цим Кодексом до виключної компетенції вищого органу управління господарського об'єднання (загальних зборів учасників).

Утворені господарським об'єднанням підприємства діють відповідно до положень цього Кодексу, інших законів та статуту підприємства, затвердженого об'єднанням. Майно утворених господарським об'єднанням підприємств закріплюється за ними на праві господарського відання або оперативного управління.

4. Стаття 123 передбачає загальну норму, згідно з якою об'єднання підприємств не відповідає за зобов'язаннями його учасників, а підприємства-учасники не відповідають за зобов'язаннями об'єднання, якщо інше не передбачено установчим договором або статутом об'єднання. При застосуванні цієї норми слід враховувати спеціальне регулювання, встановлене статтею 126 цього Кодексу.

Стаття 124. Вихід учасника з об'єднання. Припинення об'єднання підприємств

1. Підприємства - учасники об'єднання можуть вийти з його складу із збереженням взаємних зобов'язань та укладених договорів з іншими суб'єктами господарювання.

2. Вихід підприємства із складу державного (комунального) господарського об'єднання здійснюється за рішенням органу, що прийняв рішення про утворення об'єднання.

3. Припинення об'єднання підприємств відбувається в результаті його реорганізації в інше об'єднання або ліквідації.

4. Реорганізація господарського об'єднання здійснюється за рішенням підприємств-учасників, а реорганізація державного (комунального) господарського об'єднання - за рішенням органу, що прийняв рішення про утворення об'єднання.

5. Ліквідація господарського об'єднання провадиться за рішенням підприємств-учасників, а ліквідація державного (комунального) об'єднання - за рішенням органу, що прийняв рішення про утворення об'єднання. Ліквідація об'єднання підприємств здійснюється в порядку, встановленому цим Кодексом щодо ліквідації підприємства. Майно, що залишилося після ліквідації об'єднання, розподіляється між учасниками згідно зі статутом об'єднання підприємств чи договором.

1. Коментована стаття передбачає можливість виходу підприємств - учасників об'єднання із складу об'єднання. При цьому мають бути збережені взаємні зобов'язання та договори, укладені з іншими суб'єктами господарювання.

2. Учасник об'єднання може вийти із складу державного (комунального) господарського об'єднання лише за рішенням органу, що прийняв рішення про утворення об'єднання. Підприємства та інші суб'єкти господарювання, що входять до складу державного (комунального) господарського об'єднання, не мають права добровільно виходити із складу об'єднання.

3. Частина 3 коментованої статті передбачає два способи припинення діяльності об'єднань підприємств: 1) шляхом реорганізації в інше об'єднання або 2) шляхом ліквідації. Не допускається реорганізація об'єднання підприємств в інший вид суб'єктів господарювання.

4. Реорганізація господарського об'єднання здійснюється за рішенням підприємств-учасників. Порядок і умови реорганізації об'єднань, створених на добровільних засадах, визначаються установчими документами. Тому рішення державних органів, уповноважених управляти державним майном, про реорганізацію таких об'єднань визнаються недійсними як такі, що прийняті з перевищенням повноважень і не відповідають чинному законодавству (п. 11 роз'яснення президії Вищого арбітражного суду України від 12 вересня 1996 р. №02-5/334 [123]).

Рішення про реорганізацію приймається загальними зборами учасників одноголосно, якщо установчим договором чи статутом не встановлений порядок прийняття рішення загальних зборів учасників з питання реорганізації простою або кваліфікованою більшістю голосів.

Реорганізація державного (комунального) господарського об'єднання здійснюється за рішенням органу, що прийняв рішення про утворення об'єднання.

5. Рішення про ліквідацію господарського об'єднання може бути прийнято лише підприємствами-учасниками.

Органи державного управління не мають права приймати рішення про ліквідацію об'єднань підприємств, створених на добровільних засадах (п. 2 листа Вищого арбітражного суду України від 6 червня 1994 р. № 01-8/368 «Про деякі питання практики вирішення господарських спорів» [120]). Рішення державних органів, уповноважених управляти державним майном, про ліквідацію об'єднань, створених на добровільних засадах, визнаються недійсними як такі, що прийняті з перевищенням повноважень і не відповідають чинному законодавству (п. 11 роз'яснення президії Вищого арбітражного суду України від 12 вересня 1996 р. № 02-5/334).

Ліквідація державного (комунального) об'єднання здійснюється за рішенням органу, що прийняв рішення про утворення об'єднання.

АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

Відділення екологічного, господарського і аграрного права

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР ГОСПОДАРСЬКОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

За загальною редакцією В. К. Мамутова

Київ

ББК 67.9(4УКР)304 Н34

Науково-практичний коментар ГОСПОДАРСЬКОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У книзі дається роз'яснення прийнятого 16 січня 2003 р. Господарського кодексу України, що набрав чинності з 1 січня 2004 р. Офіційний текст Кодексу та інших нормативно-правових актів наводиться станом на 1 січня 2004 р.

Для працівників народного господарства, юрисконсультів, суддів, прокурорів, адвокатів, дослідників та викладачів права, студентів вищих юридичних навчальних закладів.

Редакційна колегія:

Г.Л. Знаменський, Д.Х. Липницький, В.К. Мамутов (голова редколегії), **І.Г. Побірчен-ко, Д.М. Притика, В.В. Хахулін, Ю.С. Шемшученко, В.С. Щербина, О.І. Ющик.**

Рецензенти:

доктор юридичних наук професор **А.Г. Бобкова**, зав. кафедрою господарського права Донецького національного університету;

доктор економічних наук **В.Н. Василенко**, заст. директора Інституту економіко-правових досліджень Національної академії наук України.

Спеціальний редактор *В.С. Ковальський*

За станом законодавства України на 1 січня 2004 року

ISBN 966-667-140-9

© Кол. авторів, 2004

© Юрінком Інтер, 2004